

modo intendere finem, quo sensu videtur locutus D. Thomas 1, 2, quæst. 12, art. 4. Et in hoc sensu idem est secundum rem tendere in finem per tale medium, et velle, seu eligere tale medium propter talem finem: nam licet his verbis videatur diversa habitudo significari, tamen illud solum est secundum rationem et inadæquatum modum concipiendi nostrum: imo si res absolute consideretur, finis proprie non dicitur habitudo ad media, sed est terminus habitudinis mediorum ad ipsum, et ideo intentio ejus est causa electionis mediorum, et inde per quamdam denominationem extrinsecam concipitur a nobis sub hac denominatione rei consequendæ per media, unde in omni motu, et termino ejus potest quid simile considerari, et hinc fit, ut licet electio possit illis duobus modis a nobis concipi et significari scilicet medii ad finem, et finis per medium, tamen specificatio essentialis sumitur ex fine, quia in re ipsa ille est terminus talis habitudinis, et comparatur ad medium, ut forma ad materiam, sicut dictum est. Ad confirmationem illius tertii argumenti respondetur absolute etiam in ordine ad diversos actus fieri posse, ut aliud sit velle rem, quæ est medium, et aliud velle utilitatem ejus, tamen in hoc actu puræ electionis non possunt hæc duo separari ab eadem indivisibili specie entitate, quia, ut sæpe dictum est, comparantur illa duo, ut materiale et formale.

14. *Resolvitur quartum argumentum in numero 4 positum.*—Quartum argumentum petit comparationem inter diversas electiones, quæ primo posset fieri inter intentionem et electionem ejusdem bonitatis, an sint actus specie distincti, necne. Sed hæc quæstio communis est omnibus actibus bonis et malis, et præterea omnibus illis, in quibus diversa materialia objecta propter eandem rationem formalem amantur, quæ ratio formalis in alio vero tantum per denominationem extrinsecam, ut sunt amor Dei, et aliquis amor proximi, de quibus 2, 2, q. 25, art. 1, adoratio prototypi, et imaginis, de quibus 3 p., quæst. 25, de intentione vero et electione 1, 2, quæst. 12 et 13. Quidquid tamen sit de specifica distinctione, constat, per se loquendo, majorem bonitatem esse in intentione finis, quam in electione medii propter finem, juxta regulam posterioristicam: *propter quod unumquodque tale, etc.*, nam finis simpliciter est dignius objectum. Eadem autem comparatio duplex fieri potest inter diversas electiones propter eundem finem, de quibus quod ad specificam rationem

attinet, idem judicium ferendum est, quod de actibus ex objecto bonis supra dictum est, qui in materiali tantum objecto differunt, et conveniunt in formali: nam similiter respectu electionum si media sint tantum materialiter diversa, et prorsus dicant eandem habitudinem ad finem, electiones non propterea differrent specie, quia idem habent objectum formale: nihilominus tamen negandum non est, quin una electio possit esse melior alia intra eandem speciem, quia licet finis sit idem in se, tamen juxta capacitatem et proportionem mediorum potest illis majorem vel minorem bonitatem conferre, quod in omni sententia necessario asserendum est, sive hæc bonitas dicatur essentialis electioni, sive accidentalis, quia augmentum ejus est intra eandem speciem electionis, ut electio est, atque adeo in ordine ad finem.

15. *Expeditur confirmatio in eodem numero 4, per triplicem modum electionis unius medii præ altero.*—*Primus modus.*—In confirmationem illius argumenti petitur de comparatione, seu electione unius medii præ altero, an oriatur ex fine, vel ex ipso medio. Ad quod respondetur interdum oriri ex fine, interdum ex sola libertate voluntatis; aliquando vero posse fundari in ipso medio. Primum contingit, quando ipsa media, ut media sunt, sunt inæqualia, quia scilicet, unum magis confert ad finem, quam aliud, ita ut si unum est facilius, vel jucundius, totum hoc conferat vel ad majorem, vel ad breviorum, aut certiorum consecutionem finis, tunc enim finis quantum est de se movet ad eligendum utilius medium.

16. *Secundus modus.*—*Tertius modus.*—Secundum contingit, si accidat media prorsus esse æqualia tam in utilitate ad finem, quam in absolutis conditionibus suis, et in omnibus rationibus boni et mali, tunc enim, ut verior est sententia, voluntas pro sua libertate potest eligere unum omisso alio, quod nihil obstat, quominus tota specificatio talis electionis sumatur a fine, quia finis non movet necessitando, et idem fere reperietur in actibus bonis ex objecto, seu intentione ipsa, nam stante eadem motione seu propositione objecti, potest voluntas vel exercere actum, vel non exercere, et nihilominus quando exercet, tota specificatio sumitur, a formali objecto, et idem a fortiori dicendum est, si voluntas eligat medium minus utile pro sua libertate. Tertius modus potest contingere quando media sunt æqualia in utilitate; tamen unum excedit in aliqua alia ratione boni, quæ licet non conferat ad finem,

est tamen per se appetibilis, et tunc etiam electio talis medii, si sit pura electio ex libertate voluntatis, supponit tamen voluntatem affectam ad illam rationem boni, quæ in tali medio excedit, ratione cujus affectus virtualiter, vel formaliter existens in voluntate inclinatur magis voluntas ad hoc medium, quam ad aliud, quomodo etiam potest accidere, ut ex passione eligatur unum medium potius, quam aliud, vel etiam ex habitu, unde etiam ex hoc capite non mutatur specificatio, sed solum adjungitur quædam libertatis determinatio.

SECTIO III.

Utrum actus ex objecto bonus possit habere bonitatem aliquam ex fine extrinseco.

1. *Primum punctum in hac quæstione resolvitur.*—Tribus modis contingere potest actum voluntatis versari circa honestum objectum in ordine ad ulteriorem finem. Primo volendo tanquam materialiter illud objectum, quod in se est alias honestum, non tamen volendo illud propter talem honestatem, imo nec per se volendo honestatem ipsam objectivam, sed solum per accidens. Exemplum est, si quis vellet abstinere a pretioso cibo solum, ut habeat, verbi gratia, eleemosynam, et largiatur; est enim illud medium objective honestum intra latitudinem temperantiæ; tamen per illum actum, neque est volitum propter illam honestatem, neque illa honestas per se, seu in se volita: et ratio est, quia illud medium non est utile ad illum finem ratione illius honestatis, sed præcise ratione illius materiæ, et de hoc actu nulla est difficultas, quin solum habeat honestatem a fine, et non ab objecto, tum quia est pura electio, tum quia quod est per accidens in objecto volito ut sic, non specificat voluntatem, ut supra dictum est, et evidentiis patebit ex puncto sequenti.

2. *Secundum punctum exponitur.*—Secundo fieri potest, ut objectum honestum non sit quidem volitum propter suam honestatem, ejus tamen honestas sit in se, et per se volita propter alium finem, ut propter rationem proximam volendi, quod imprimis potest in aliis rationibus boni explicari, nam si aliqua actio delectabilis, ratione suæ delectationis sit utilis ad alium finem, salutem, verbi gratia, vel studium, tunc non solum materialiter illa actio, sed etiam ejus delectatio potest in se, et per se amari, non tamen propter se, sed præcise propter aliud bonum ad quod est utilis.

Simile autem est in bonis honestis aliquando, nam unum potest esse utile ad aliud, non solum ratione suæ materiæ, sed etiam ratione suæ honestatis, et tunc potest quidem honestas unius objecti, vel actus in se amari, licet non ametur propter se præcise, sed propter alium finem. Exemplum sit, si quis intendat beatitudinem consequi, et ideo velit meritorios actus efficere, et propterea eligat exercere amorem Dei, tunc hæc voluntas electionis habet pro objecto exercitium amoris Dei, quatenus meritorium est; et ideo per se, directeque vult honestatem ejus, quia ille actus meritorius est ratione suæ honestatis, non tamen vult illum propter honestatem ejus, sed propter gloriam obtinendam.

3. *Deciditur ex communi sententia.*—De hujusmodi ergo actu omnes etiam fere conveniunt habere bonitatem essentialem, et primam ex fine, non autem ex objecto materiali, neque ex honestate ejus: ita potest sumi ex D. Thoma, 1, 2, quæst. 18, art. 6, ubi Conradus et Cajetanus, art. 4 et 6, idem sentiunt. Idem D. Thomas 3, contra Gentes, cap. 138, ubi significat abstinentiam factam in honorem Dei habere bonitatem religionis, non tamen temperantiæ, ubi Ferrariensis, in quadam responsione 2, ad quoddam litterale dubium, idem indicat, similiter Almainus, in 3, d. 23, p. 1, ubi dicit ex Oham et Martino, si quis velit perferre mortem propter castitatem, illum non esse fortitudinis actum, sed castitatis: verum est, hæc, et similia verba intelligi posse juxta prius punctum. Item Oham, quæst. 12, artic. 2, d. 3, a. 3, p. 1, illius conclusionis secundæ, Martinus, tractatu de Temperantia, quæst. 1. Et ratio colligitur ex dictis, quia finis tunc se habet, ut objectum formale proximum talis actus, et omne aliud se habet, ut objectum materiale; ergo finis tantum specificat: nam dictum est bonitatem sumi ex formali objecto, et honestatem objecti non causare bonitatem in actu, nisi sit volitum objectum propter ipsam: et confirmatur, nam talis actus elicitur a virtute, quæ respicit illum finem, ut colligi potest ex D. Thoma, 3 p., quæst. 81, art. 2 et 1, ubi tractat de voluntate detestandi peccatum et ex generali ratione, quia eadem facultas, et idem habitus inclinatur in finem et in medium ad finem, ut tale est, sicut eadem gravitas inclinatur ad centrum, et motum in illud: sed per illum actum, de quo agimus, amatur totum materiale objectum, et honestas ejus, ut medium ad finem præcise: ergo est elicited a virtute tendente in illum finem, ergo habet speciem

substantialem bonitatis suae ab illo fine, quia, ut supra dixi, ille actus est elicited a virtute, qui ab eo proxime fit secundum substantiam suam.

4. Et hinc consequenter concluditur illum actum nullo modo esse a virtute, quae versatur circa illud objectum propter honestatem ejus et consequenter nullam inde habere bonitatem. Prima sequela patet, quia ille actus non potest simul esse elicited ab alia virtute, quia non potest idem actus proxime elici a duabus virtutibus, quia non potest aequae primo constitui in duabus speciebus inter se non subordinatis, ut supra ostendimus, neque etiam potest esse imperatus a tali virtute, quia virtus non imperat actum, nisi medio alio actu elicited; sicut voluntas non imperat exteriorem actum, nisi elicited interiori. Et ratio est clara, quia hoc imperium est vitale, et ideo oportet ut sit per actum vitae, potentiae operantis, quia hoc imperium non est per immediatam efficientiam facultaris, vel virtutis imperantis, alias non distingueretur ab elicited; esset ergo efficiendum medio actu elicited; at in casu, de quo agimus, nullus praecessit actus elicited virtutis respicientis objectum secundum se, nam ille actus in intentione processit ab intentione finis, ut in exemplo supra posito ante illam voluntatem exercendi amorem Dei ob meritum nullus praecessit actus elicited a charitate a quo posset illa voluntas imperari; sed praecessit solum intentio propriae beatitudinis quae est actus spei. Denique hic possunt applicari rationes omnes, quibus supra probatum est non posse unum actum voluntatis habere simul duas species bonitatis a duobus objectis formalibus proximis: nam, in casu de quo agimus, finis est unum proximum objectum formale, et ideo honestas medii non potest etiam concurrere, ut formale objectum, sed solum ut materiale, neque etiam in hoc invenio auctores contradicentes, neque difficultates alicujus momenti.

5. Solum enim potest objici, quod ille finis additus non tollit ab objecto honestatem ejus, neque etiam impedit, quin illud objectum ametur, ut honestum est: cur ergo non habebit actus inde specialem bonitatem. Respondetur, licet tunc finis ab objecto ipso secundum se non tollat honestatem, tamen respectu operantis facit, ut non moveat illum, sed sola honestas finis, verbi gratia, cum dicitur illud objectum amari ut honestum, aequivocatio esse potest, nam si illud reduplicet proximam rationem amandi falsum est: si vero designet rem directe, et per se amatam verum est, non

tamen id sufficit ad sumendam inde speciem. Urgebis: nam voluntas pro sua libertate potest ex utraque ratione moveri, et operari simul. Respondetur, si proxime ab utraque moveatur, non efficiet unum, sed duos actus: si autem ab una proxime, et ab alia remote, jam erit tertius modus operandi, de quo dicemus modo.

6. Tertio modo potest voluntas ferri in objectum honestum propter bonitatem ejus intrinsecam, ordinando totum actum suum in ulteriorem finem honestum, ut in dicto exemplo, qui eligit amare Deum ob merendum, et ex vi hujus electionis statim exercet amorem Dei, jam in illo amore amat Deum propter se ipsum, et bonitatem ejus, hujusmodi enim amorem elegit, et talem exequitur, qualem eligit, quia hoc est de ratione efficacis electionis: ille ergo amor, et est propter honestatem objecti sui, et est etiam electus propter merendum.

7. *Tertium punctum proponitur.* — De hoc ergo possunt esse duae externae opiniones. Prima, quod talis actus habet bonitatem ex fine solum, et ex objecto nullam, ad quod potest citari D. Thomas, in illo a. 6, nam universaliter dicit finem dare speciem actui interiori, atque ita quoslibet actus habentes, eundem finem habere eandem speciem bonitatis, etiamsi in objecto differant. Favent etiam huic opinioni qui dicunt bona opera, quae ex aequali intentione, et relatione charitatis procedunt, esse aequae meritoria, quantumcumque ex objectis videantur inaequalia, quomodo interpretantur: quod Christus dicit, Marc. 12, de muliere, quae obtulit duo minuta, plus scilicet aliis obtulisse, quia ex relatione, ac majore charitate fecit, et quod ait Augustinus, lib. de Bono conjugali, cap. 19 et 23. Conjugium antiquorum patrum fuisse aequae bonum, ac virginitas, est novae legis, quia ex eadem intentione. Significatur ergo in hac sententia in hujusmodi actibus nihil esse bonitatis, nisi quae ex fine desumitur. Et ratio adhiberi potest, quia etiam respectu talis actus finis, est formale, reliqua vero ut materialia: et confirmatur, quia unus actus non potest simul esse in duabus speciebus, sed hic actus de quo agimus, habet aliquam speciem ex fine: ergo ex objecto nullam habet: ergo nec bonitatem. Deinde si finis ille malus esset, et daret tali actui illam speciem, nullam in illo relinqueret bonitatem, neque speciem ex objecto; ergo idem est, si finis sit honestus distinctae speciei.

8. Secunda opinio esse potest, illum actum habere bonitatem ex objecto, ex fine autem

nullam, prior enim pars videtur ex terminis nota supposita declaratione data, in n. 6, nam hic actus, de quo agimus, in hoc differt a primo et secundo numeratis, in 1 et 2 puncto, quod tendit in honestum propter bonitatem ejus: ergo in hoc etiam differt a caeteris actibus, quod ab hoc objecto sumit propriam bonitatis speciem. Probatur consequentia, quia tunc illud objectum formaliter concurrat in ratione finis proximi, ergo specificat: tum etiam, quia si illud objectum eodem prorsus modo solum concurreret, daret speciem suam: sed ordinatio in ulteriorem finem nihil tollit de bonitate, vel causalitate ejus: tum etiam, quia ille actus imperatur ab alio actu respiciente finem, ut habeat in propria specie suam bonitatem, ut supra explicatum est, sed illam habere non potest nisi ab objecto suo: haec pars indubitata videtur. Altera vero probanda est, retorquendo argumenta prioris sententiae, in n. 7, quia unus actus tantum esse potest in una specie, et quia supposita specificatione ex objecto non potest satis intelligi, aut explicari quod addat actui tali relato in ulteriorem finem illa ratio: Item quia ille actus, ut terminatus ad suum objectum habet rationem intentionis, vel amoris boni propter se ipsum: ergo ut sic, non potest habere rationem electionis, nam quamvis probabile sit eundem numero actum respectu diversarum rerum posse simul esse intentionem, et electionem tendendo in unam propter se, et in aliam propter aliud: tamen respectu unius, et ejusdem rei, seu materialis objecti non potest idem actus esse intentio, et electio, quia non potest voluntas amare uno actu eandem rem propter se, et propter aliud, ut supra dictum est: ergo talis actus solum habet bonitatem per modum intentionis, et non per modum electionis: ergo ex objecto, et non ex fine.

9. *Prima assertio in hoc tertio puncto.* — Dicendum primo: illum actum esse simul bonum ex objecto, et bonitatem aliquam ex fine participare: haec est sententia D. Thomae frequenter repetita, nam 1, 2, quaest. 18, art. 4, in genere dicit actum humanum posse simul habere bonitatem ex objecto et fine, et art. 6, idem specialiter dicit de actu exteriori: sed, ut bene Cajetanus exposuit, doctrina illius articuli non est limitanda ad actus aliarum facultatum a voluntate, sed extendenda ad actus imperatos ejusdem bonitatis, etiamsi simul sint elicited. Idem D. Thomas 2, 2, quaest. 83, art. 2, dicit actum unius virtutis ordinatum ad finem alterius participare speciem ejus, idem, q. 147,

art. 2, ad 2, et quaest. 154, art. 10, et 3 part., quaest. 83, art. 2, ad 1, et alia loca statim adnotabo. Idem Alexander, 2 part., quaest. 96, Membr. 2, art. 1, Cajetanus, hic, et alii.

10. *Quibus argumentis convincatur.* — Convincitur quoque assertio argumentis factis, et sic declaratur, quia hujusmodi actus, de quo agimus, simul est elicited ab una virtute, et imperatus ab alia, ut constat ex supradictis exemplis; ergo necesse est ut participet bonitatem a virtute elicited, quia non potest virtus elicere actum nisi sibi similem, vel illis, a quibus genita est, quia sicut non potest virtus ferri extra objectum suum, ita non potest elicere actum, nisi qui aliquam speciem sumat ab objecto suo. Rursus quicumque actus imperatur ab actu bono, ut sic, participat aliquo modo bonitatem ejus, si aliunde non habeat repugnantiam: sic enim actus exterior est bonus, quia imperatur ab actu bono, unde ad eandem speciem revocatur: ergo etiam actus voluntatis quatenus imperatus ab alio actu bono participat bonitatem ejus. Quod confirmatur, nam actus indifferens ex objecto et specie sua, si in individuo fiat ex imperio boni actus, per quem refertur in bonum finem, est simpliciter bonus: ergo actus imperans communicat bonitatem actui imperato: ergo communicabit illam, etiamsi talis actus imperatus alias sit ex objecto bonus, nam bonitas non repugnat bonitati.

11. *Secunda assertio bipartita.* — Dicendum secundo: in tali actu bonitas ex objecto, est essentialis et substantialis, altera vero ex fine tantum accidentaliter. Haec sumitur ex D. Thoma 1, 2, quaest. 19, art. 2, ad 1, ubi cum docuisset actum interiorem a voluntate elicited habere ex solo objecto bonitatem utique substantialem et essentialem, in solutione ad primum dicit ex fine non habere bonitatem, nisi ex accidenti, quatenus finis ordinatur ad finem et intentio ad intentionem, quaest. 13, art. 1, dixit, si quis exerceat actum fortitudinis propter Dei amorem, illum actum materialiter esse fortitudinis, formaliter vero charitatis: statim vero explicat illud *materialiter*, id est, substantialiter, quia ille secundum substantiam suam substernitur alteri relationi, et dicitur comparari ad illam veluti materialiter: idem constat ex eodem D. Thoma 2, 2, quaest. 32, art. 1, ad 2, et in 4, d. 15, quaest. 1, art. 1, quaest. 3, ad 15, et quaest. 3, art. 1, quaest. 3, et d. 16, quaest. 3, art. 1, quaest. 2, ad 3, ubi diserte dicit ex fine operantis non accipere actum propriam speciem, sed quasi communem,

secundum quod actus imperatus inducit speciem virtutis imperantis præter eam, quam habet ab homine elicente: in eadem sententia est Cajetanus, q. 19, art. 6, nec dissentit Conradus, ibi, quamvis soleat in contrarium citari.

12. *Ratio multiplex pro priori parte.* — Ratio autem convincit, nam prior pars de specie substantiali ex objecto probari potest ex omnibus supra dictis de specificatione objecti. Item quia probatum est supra actum habere speciem substantialem ab ea virtute, a qua elicitor, quia ab ea proxime, et per se fit: sed hic actus elicitor a virtute respiciente objectum: imperatur enim ab alia, quæ respicit finem: ergo habet speciem substantialem ex objecto. Item quia proxime, et per se respicit objectum materiale sub proprio, et intrinseco formali. Tandem, quia hæc species est invariabilis in tali actu, voluntas enim dandi eleemosynam propter honestatem illius objecti, semper est in specie misericordiæ, sive referatur in finem pœnitentiæ, sive religionis, sive in quodcumque aliud bonum. Atque hinc fere probata manet altera pars, quia relatio in ulteriorem finem accidit tali actui, et potest adesse, et abesse, item quia imperium respectu substantiæ actus imperati est quid extrinsecum, et accidentale per modum cuiusdam dependentiæ a causa extrinseca, sine qua posset actus conservari a causa elicente, præsertim in actibus voluntatis, qui per se sunt voluntarii: atque hæc pars evidentius constabit ex sequenti dubio.

13. Solum occurrit hic liberale dubium propter articulum septimum quæstionis 18, in 1, 2, D. Thomæ, satis obscurum: docet enim quando actus sumit bonitatis speciem ex objecto et fine remoto, speciem sumptam ex objecto esse ultimam: quæ vero sumitur ex fine remoto esse genericam, seu sub alternam: non ergo est accidentalis, ut diximus, sed essentialis, quamvis communis, et generica, et auget difficultatem, quod dicit 2, 2, quæst. 11, art. 1, ad 1, speciem sumptam ex objecto contineri sub specie sumpta ex fine, sicut speciem sub genere, et adhibet vulgatum exemplum de furto facto propter mœchiam, et in hæresi propter superbiam. Unde videtur loqui de fine omnino extrinseco, et per accidens.

14. Respondetur ad prius testimonium: duo docere D. Thomam in illo articulo. Unum est quando finis est omnino extrinsecus objecto, et additur ex sola relatione operantis, tunc ex objecto, et fine duas species sumi non per se,

sed per accidens subordinatas, et in hac parte confirmat D. Thomas doctrinam a nobis traditam. Secundo dicit, quando finis et objectum sunt per se ordinata, tunc speciem ex objecto comparari ad speciem ex fine, sicut speciem ad genus, et hæc pars per se est difficilis in omni sententia, et ratio est, quia tam objectum, quam finis dat suam speciem ultimam. De objecto D. Thomæ id docet, in citato loco 1, 2. De fine etiam constat, quia respectu intentionis, habet finis rationem objecti, et idem est respectu electionis quatenus ordinatur ad ipsum, quod adeo verum est, ut licet contingat finem esse rationem aliquam universalem, ut est in exemplo D. Thomæ, intentio fortiter operandi, nihilominus illa ratio respectu intentionis habet rationem objecti dantis ultimam speciem, sicut supra dictum est, disp. 4, sect. 1, num. decimo quarto de hoc actu, *Volo honeste vivere*: quo circa Conradus, ibi, quem aliqui sequuntur, exponit D. Thomam loqui de pura electione, quæ ex objecto non habet aliam speciem, præter eam, quæ sumit ex fine, et hanc dicit contineri sub intentionem ejusdem finis tanquam speciem sub genere, non proprie, et in rigore, utendo his vocibus, sed eo modo, quo ratio quælibet particularis, et universalis possunt comparari, sicut genus et species, quia intentio est veluti quid universale respectu variarum electionum. Sed non placet expositio, tum quia est nimis violenta, et præter proprietatem verborum: tum etiam, quia aperte D. Thomas loquitur de voluntate: quæ ex objecto habet speciem aliquam distinctam ab ea quam habet ex fine, ut patet ex priori parte illius articuli, et ex alio loco, in 2, 2.

15. Secundo dici potest D. Thomam loqui de fine, et objecto per se ordinatis, ita ut utrumque sit per se amabile, et sufficiens ad dandam speciem bonitatis, quod in objectis bonis maxime contingit, quando illa duo non solum se habent, ut finis et medium, sed etiam quasi totum et pars, sed tanquam bonum universale, et particulare, ut se habent intentio religionis, et electio hujus, vel illius religionis, et exemplum D. Thomæ ejusmodi est: si quidem intentio fortiter agendi, et voluntas agrediendi pericula belli hoc modo componantur, nam hoc objectum intrinsece claudit in se honestatem fortitudinis: quando ergo finis, et objectum se habent hoc modo, dicuntur tribuere speciem genericam, et specificam; sed est ultimo advertendum duobus modis posse tunc intendi finem et objectum. Primo diver-

sis actibus formaliter tendendo altero in finem, altero in objectum, quorum unus imperat alium, seu manat ab alio, quando fit isto modo, non potest in proprietate intelligi quod species ex fine et objecto comparentur, ut species, et genus, ut concludit ratio in principio facta: et præterea, quia tunc accidentarium est actui circa objectum particulare, quod supponat formalem intentionem finis universalis, posset enim per se fieri ex vi proprii objecti tantum, et tunc tandem haberet speciem, et idem genus essentielle. Si ergo D. Thomas exponatur de hac electione et intentione, necessario dicendum est locutum esse de genere et specie, non logice, sed moraliter et late, quia illa intentio comparatur ut universale quid ad aliam voluntatem: ac si quis dicat scientias particulares contineri sub habitu principiorum, sicut species sub genere. Secundo autem modo intelligi potest hujusmodi finem, et objectum eodem actu amari, quia talis finis universalis non amatur ut in se abstracte et præcise propositus, sed tantum ut contentus in objecto particulari, et tunc ille actus ex objecto bonus non refertur ad illum finem speciali relatione operantis, sed ipse natura sua tendit in illum, et ideo bonitas tunc sumpta ex fine et objecto, non sunt re distinctæ, sed ratione tantum, et illa quæ est ex fine, est veluti generica, et alia ut specifica, sicut bonitas justitiæ comparatur ad bonitatem justitiæ commutativæ, in hoc sensu cessat omnis difficultas, neque est contra doctrinam datam, quæ procedit despeciesumpta ex speciali intentione, et relatione operantis.

16. Alterum D. Thomæ testimonium minorem habet difficultatem, quia non dicit divus Thomas determinate illa duo comparari, ut speciem, et genus, sed sub disjunctione dicit speciem ex objecto et fine se habere velut speciem ad genus: vel, ut effectum ad causam: quæ doctrina est universaliter vera: nam quando illa duo proprie sumuntur ex propria relatione, et imperio operantis, tunc comparantur, ut effectus et causa: quando vero relatio in finem est quasi intrinsece innata in ipsamet objecti bonitate, tunc cooperantur ut genus, et species: nos autem locuti sumus priori modo, non repugnat autem comparari, ut effectum et causam, et dare speciem accidentalem: quia illa causa, vel est finalis remota, vel imperans, et hæc in moralibus dant speciem accidentalem.

17. *Satisfit adductis pro prima opinione in num. 7.*—*Quid ad argumentum secundæ opinio-*

nis in num. 8. — Ad fundamenta prioris sententiæ D. Thomæ satis dictum est, de illa vero sententia, quod actus relati in eundem finem, sunt æquales in bonitate, vel merito, etiamsi in objecto sint inæquales, dico esse incredibilem et improbabilem, et de bonitate quidem patet ex dictis: de merito autem, in materia de gratia dicendum est, et nunc sufficiens ratio fit, quod meritum in bonitate fundatur, imo addo hoc non solum esse verum, quando actus ordinantur in finem, et habent proprias bonitates ex objectis, sed etiamsi sint puræ electiones, nam, ut supra dixi, sect. 2, numero decimo quarto, in eis etiam potest esse inæqualitatis propter majorem proportionem, vel conjunctionem cum fine, quæ est etiam aperta doctrina D. Thomæ 1, 2, q. 19, a. 18, igitur in Evangelio non est laudata solum a Christo eleemosyna illius vetulæ propter intentionem, sed etiam propter objectum, cujus quantitas non absolute, sed respective consideranda est juxta facultatem dantis, quod satis explicavit Christus Dominus: *Omnes enim, inquit, ex eo quod abundabat illis, miserunt, hæc autem de penuria sua omnia quæ habuit, misit.* Augustinus similiter non loquitur de sola intentione charitatis, nec negat voluntatem virginitatis esse simpliciter meliorem ex objecto, voluntate matrimonii, etiamsi contingat haberi propter eundem finem, imo id sæpe affirmat in eodem libro, sed dicit tantum posse superare intentionem conjugii in fine, seu ratione volendi, ut excedat voluntatem virginitatis, ut si fiat ex intentione obedientiæ, vel intentione procreandi Christum, quæ erat in antiquis Patribus. Ad rationem ibi positam jam declaratum est, quomodo idem actus possit participare duplicem speciem, et magis patebit ex dubio sequenti. Argumenta secundæ sententiæ admittimus omnia quæ probant priorem partem, quæ autem in secunda parte adducta sunt, petunt sequentem quæstionem.

SECTIO IV.

Quid sit bonitas accidentalis ex fine in actu interiori voluntatis.

1. *Prima opinio in hac quæstione.* — Duo possunt esse modi dicendi, prior est hanc bonitatem esse rem aliquam, vel realem modum intrinsece superadditum actui bono ex objecto, ratione cujus tendit in finem. Cui sententiæ favere videtur D. Thomas 1, 2, quæst. 18, art. 4, ad 2, dicens quod licet finis sit causa